

קטעי יומן

מיומנו של הרה"ת ר' אליהו אריה ליב גראסס שי**

לאחרי התפלה אמר לי הרב חדקוב שהיות ואני מיודד עם משפחת ה. לכן שאבקש מ... שיבואו לה"סדר" של הרבי ושיביאו אתם את הבן דוד שלהם. (הבחנתי שרגע לפני שהר' חדקוב ניגש אלי אמר הרמ"ש שליט"א משהו בשקט להר' חודקוב). ואכן הלכתי אליהם וביקשתי מהם בשמו שיבואו. לפני מנחה הם ענו לי שאותו בן דוד שלהם, שהרמ"ש שליט"א דיבר עמו בשבוע האחרון בנוגע לכמה שאלות, אינו רוצה לבוא אך הם יבואו.

ליל ב' דחג הפסח השי"ת

הלילה עשיתי סדר לעצמי כי מהרתי ללכת לה"סדר" אצל הרבי. בשעה 9:15 גמרתי לאכול והלכתי לבית הרבי. הייתי הראשון שבאתי לשם ביחד עם הבחורים הרוסיים, בבית הרבי החזיקו כבר באכילת כזית מצה. עבור ה"כזית" אוכלים כמעט שתי מצות שלימות וזה לוקח בערך 20 דקות לאכול את ה"כזית".

אח"כ התחילו לאכול את הסעודה.

...הרמ"ש שליט"א אמר שהיות ואלו שבאו מחזיקים עדיין לפני אכילת האפיקומן שיתנו להם ג"כ מרק מה"זילבערנע שיסל" (דאדה"ז). ונתנו לכ"א מאתנו שלשה כפיות כמנהג האדמו"ר.

י"ב ניסן השי"ת

...את ה"סיום" שמעתי היום מהרב אשכנזי שחזר בשבוע שעבר מאה"ק.

שמעתי שכ"ק אדמו"ר ז"ע הי' עושה בע"פ שני סיומים... ר' יוחנן גורדון סיפר שהוא זוכר שבשנת תר"ע חל ע"פ בשבת, ושלה האדמו"ר נ"ע "דער שנעלען חזן" לעמוד, והוא התפלל במהירות שלא כרגיל.

י"ג ניסן השי"ת

...היום קבלתי מה"מרכז" את הקונטרס חג הפסח ובו השיחה מחג הפסח תש"ט.

ליל א' דחג הפסח השי"ת

בשעה אחת עשרה גמרתי את הסדר, והלכתי ל-770 לראות את ה"סדר" של האדמו"ר, הדלת היתה פתוחה, וכאשר באתי אכלו את האפיקומן.

במקום של האדמו"ר ז"ע הי' מוכן לפניו הקערה עם הכוסות בלי שום שינוי, ...בה"לייכטער" הי' חסר נר אחד... הבחנתי שהרמ"ש שליט"א מיסב בשעת שתיית הד' כוסות.

באמירת הלל... בכה הרמ"ש בקול מר...

אחר הכוס ד' התחיל ר' שמואל זלמנוב את הניגון ד' בבית כבכל שנה, הרמ"ש שליט"א שתק...

יום א' דחג הפסח השי"ת

היום אחרי התפלה בחדר האדמו"ר ז"ע דיבר הרמ"ש שליט"א אל כמה אנשים, ואמר, מפני מה לא בא אתמול קהל גדול, כאשר כל הדלתות היו נעולות הי' מתקבץ קהל גדול והיו נדחפים, ואילו עכשיו שכל הדלתות פתוחות אף א' לא בא. אכן, היו כמה שלאחרי שגמרו לעשות את ה"סדר" באו להציץ מה קורה, אבל אף א' לא הביא את האפיקומן שלו לאכול אותו בה"חדר" שהרבי ערך בו עשרה "סדרים".

איתא בספרים שאל"י הנביא לא יכול להיות כל מקום בזמן א' ורק ניצוץ ממנו נמצא בכל מקום, ואילו אצל רב המנונא סבא הי' אליהו הנביא בא בשלימות וכו', וא"כ במקום כזה שהרי ערך בו עשרה "סדרים", האם שייך לומר "התגלות" גדולה מזו!?

מובא בספרים שלאחרי ההסתלקות הי' רבינו הקדוש נוהג לבוא לביתו ולעשות "קידוש" ולפטור את הרבים!

...הרמ"ש שליט"א סיפר שפעם נכנס לרבי בערב פסח לאחרי מנחה וראה את הרבי יושב ולומד משניות ושותה כוס תה, ואמר לו הרבי שאביו האדמו"ר נ"ע לא הי' אומר את ה"קרבן פסח" אלא לומד את ה"קרבן פסח".

ילד, מקושר, הוא, לא זה שרק מבין א השכלה'דיקער מאמר, אלא זה שקיים את מה שהאבא ציוה.

...בחורף האחרון נכנסתי אל הרבי, הרבי הי' שעון על ידיו ומתעמק במחשבתו, ואומר לי שהוא רוצה לנסוע לארץ ישראל. ואמרתי לרבי והרי יש כאן באמריקה עוד הרבה לפעול, ויש עוד הרבה עבודה, וחשב הרבי עוה"פ ואמר: "נו, א שיינע מחשבה". (כשהרמ"ש שליט"א סיפר זה הוא בכה כל הזמן). והרמ"ש שליט"א סיים שמסיפור זה אפשר לראות הרבה דברים, והוסיף, שבמחשבה הרבי כבר הי' בארץ ישראל.

אח"כ אמר: אני צריך להיות כאן מאוד זהיר בדברי, איני אומר אודות כ"ק מר"ח אדמ"ר את התואר "נשמתו עדן" מפני שאני מרגיש שהרבי נמצא כאן אתנו כמו קודם, ואין שום שינוי, והוא שומע אותנו מהחדר שלו כמו קודם, והוא רוצה שנתוועד, אני אומר את שלי, ובאם יש למישהו איזה "ווארט" יותר טוב שיביא להתעוררות לפועל, שיאמר...

אח"כ אמר: בשנים האחרונות נסע הרבי מכל מקום בתור "מוכרח", מרוסי, מריגא, מווארשא, מכל מקום נסע הרבי כשהי' מוכרח, וכמו שראו שתמיד הרבי נסע עם הרכבת האחרונה, עם האני' האחרונה, או עם המטוס האחרון.

...בספר החסידים מובא שרבינו הקדוש הי' בא בכל יום שישי בין השמשות לביתו בבגדי שבת לעשות קידוש והי' פוטר את הרבים, כפי שהי' עושה זאת מקודם בחיים חיותו. וידוע שישנו שקו"ט באם מותר לעשות קידוש בבין השמשות, ואילו כאן מודגש שרבינו הקדוש הי' בא דוקא בבין השמשות בבגדי שבת והי' מוציא את כולם.

אח"כ אכלו את האפיקומן...

הרמ"ש שליט"א הי' המברך ואמר "ברשות אדונינו מורינו ורבינו בעל הבית הזה".

באמירת הלל הי' הרמ"ש שליט"א מסיים כל קטע באותו הניגון שהאדמ"ר זי"ע הי' אומר את ההלל, וכולם הביטו והקשיבו היטב.

...לאחרי אמירת "לשנה הבאה בירושלים" ניגן הרמ"ש שליט"א את הניגון "קלי אתה", שמנגנים בעת שמחזירים את הכוס של אלי'.

כ' ניסן, ד' דחווה"מ פסח ה'שי"ת

...שמעתי שיהודי א' (שלא מאנ"ש) שאל את הרמ"ש שליט"א את השאלה הידועה אודות ממלא מקום, וענה לו הרמ"ש שליט"א "דער רבי וועט זאגן".

ר' משה דובינסקי בא לכאן להימים אחרונים דחגה"פ. הרב בניאמנסאהן (הזלאבינער רב) בא לחג הפסח ממיאמי, ואכל כל הפסח בשולחן הרבי.

ליל שביעי של פסח ה'שי"ת

...בלילה אחרי הסעודה הלכתי להסעודה של הרבי... הרב סימפסאן והרב ריבקיין ישבו אצל השולחן כבכל שביעי של פסח. לאחר הסעודה ירדתי למטה, כל הקהל התחיל ללמוד בהתמדה. למדתי עד חצות, אך כל הקהל נשאר ללמוד כל הלילה.

ליל אחרון של פסח ה'שי"ת

...לאחרי האוכל הלכתי לראות את הסעודה בשולחן האדמ"ר, הרמ"ש שליט"א הי' המברך, על השולחן היתה מונחת המצה בלי כיסוי.

לאחרי הסעודה כולם חיכו, כי חשבו אולי תהי' התוועדות, וכרגיל בפינה אחת התאספו מסביב לר' שמואל לוויטין, ובפינה אחרת התאספו בחורים מסביב לר' בערל בוימגארטן, ולאט לאט התחילו להתפזר כי ראו שלא תהי' התוועדות.

קבוצה קטנה נשארה לעמוד מסביב לר' צמח גורביץ (בנו של ר' יצחק מתמיד) וסיפרו סיפורים אודות אביו, ואופן ההתוועדויות שלו ודיברו אודות ר' זלמן משה שנמצא עכשיו באה"ק והוא זקן וחלש, ר' משה דובינסקי השיג בקבוק יין והתיישבו להתוועד. ר' צמח, ר' משה, חיים אשר, הירשעל חיטריק, שמואל הבער, בערל בוימגאטען, סמיועלס, בורנסטין, ואני. לאחר כמה רגעים בא הזלאבינער רב והתחיל להתוועד בחמימות ובלבביות כדרכו, וסיפר הרבה סיפורים.

יום אחרון של פסח ה'שי"ת

מדברי הרמ"ש שליט"א בהתוועדות אחרון של פסח: "לבני אני צריך" – אפילו עכשיו, היינו, שאם אפשר לחשוב שמכיון שהרבי שינה עתה את עבודתו לאופן עבודה נעלית יותר, ובמילא אנו צריכים אליו אך הוא אינו צריך אותנו, ע"ז אומרים שכמו שבעלמא דין, הייתם אתם הילדים שלי, ועשיתם את מה שצויתי עליכם, א"כ גם עכשיו אני מוכרח וצריך אתכם – "לבני אני צריך".

עוד אמר: צריכים ללמוד נגלה וע"י הנגלה לקרב יהודי שיהיה חסיד, באמת היו צריכים ללכת ולצעוק ברחוב "געוואלד אידן!" מה אתם עושים, ישנו לימוד של "חסידות", שאת זה רוצה הקב"ה שיהודים ילמדו כדי שמשיח יבוא, אבל יש לנו חולי שאפילו כאשר חותכים אבר לא מרגישים זאת, כי אם היו מרגישים זאת לא היו יכולים לסבול זאת.

ג' אייר השי"ת

...אדמור"ר ז"ל אמר פעם שבזמן הקייץ העבודה היא יותר בקלות אצלו.

ו' אייר השי"ת

בשבוע שעבר הלכו כמה חסידים ל"אוהל" (ביניהם ר' בערל בוימגארטן, ר' יוסף וויינברג ועוד) ומצאו שהעפר והאבנים שעל מקום הקבורה היו מפוזרים וכו' ונבהלו מאד (חושבים שאולי חי' עשתה זאת וכו') ר' בערל בוימגארטן טלפן להרמ"ש שליט"א וסיפר מה שאירע ושאל מה לעשות) – לכתחילה לא רצו שהרמ"ש שליט"א ידע מזה, כי כל הסיבה שהלכו ל"אוהל" הי' בשביל לבקש מהאדמור"ר ז"ל שהרמ"ש שליט"א יקבל את הנשיאות – וענה הרמ"ש שליט"א שיאספו את כל החתיכות עפר מכל הסביבה, ויניחו חזרה על מקום הקבורה, ויבקשו מחילה.

ז' אייר השי"ת

...הלילה נכנסו האברכים (וביניהם הר' מענטליק, הר' אושפאל, הרב וויינברג, הרב שקלאר, ועוד) אל הרמ"ש שליט"א ואמרו לו שמתמסרים אליו בלב ונפש, הרמ"ש

והנה הענין דבין השמשות שהיא חצי יום וחצי לילה, והרי בנוגע לביאת המשיח נמצאים עכשיו כבר בהזמן דבין השמשות לאחר מנחה, ורבינו הקדוש בא לעשות קידוש ואיננו הולך, כ"א הוא נשאר עד הלילה ממש.

הרמ"ש שליט"א סיפר שפעם באמצע השבוע בא איזה עסקן אל הרבי, ונכנס הרמ"ש ואמר לרבי שאותו עסקן מחכה להכנס, ולקח הרבי את הכובע להלביש על הראש, ומכיון שזה הי' טרחא גדולה מאד עבור הרבי, אמר לו הרמ"ש שלאותו עסקן לא נוגע באם הרבי ישב עמו רק עם הכיפה בלי הכובע, וענה ע"ז הרבי: "אבער מיר איז יא נוגע".

עוד סיפר שפעם בווארשא בא חסיד אל הרבי באמצע השבוע וביקש מהרבי לחזור מאמר, וענה לו הרבי שהוא נוהג בשבת לומר מאמר. אמר החסיד לרבי: "כשאני בא להרבי אז זה שבת אצלי", נענה לו הרבי וקרא לעוד חסידים ואמר מאמר.

...בעבר הי' מאוד קשה להכנס לרבי, והרבה לא רצו להכנס (מפני טעמים רוחניים)!

...הרבי הוא נשמה כללית, אך אין הפי' שזה באופן שאין בכלל אלא מה שבפרט, כ"א זה הרבה יותר נעלה מזה.

ש"פ שמיני, מבה"ח אייר, ה'שי"ת

הרמ"ש שליט"א התוועד היום כמנהגו בכל שבת מברכים, בעת שדיבר הי' המאמר של פסח תש"י פתוח לפניו (קשה לי לכתוב את כל מה שאמר, ולכן אינני כותב בדיוק לשונו ולא לפי הסדר).

[את תוכן השיחה ראה ס' שיחות קודש תש"י ע' ג].

ב' דר"ח אייר ה'שי"ת

...הלילה הוא ליל ב' אייר, והרמ"ש שליט"א התוועד עם הבחורים של הישיבה, כל התלמידים היו כאן, הרמ"ש התחיל להתוועד משעה 9:45 עד 12:15 בלי הפסק. אני מזגתי את המשקה וגם דוד רסקין מזג קצת זמן. כולם אמרו לחיים.

מדברי הרמ"ש שליט"א בהתוועדות: ...אנו נמצאים במצב קשה, אבל יש לנו את מה שאנו צריכים אויספירן מפני שתורת החסידות נתגלתה אלינו מהבעש"ט ועד הרבי, שמונה דורות, ועכשיו ברגעים האחרונים אנו מוכרחים להחזיק מעמד נגד כל הנסיונות ואסור ח"ו פארלירען זיך, ויש לנו את הכחות ע"ז.

...באמצע אמר הרמ"ש שליט"א שלא מובן לו מדוע צריכים לכתוב בפ"נ הנוסח "כמבואר בתשובת מהר"ב ז"ל, ר' ישראל דזייקבסאהן, הר' סימפסאן, והר' אשכנזי ענו שהם ראו פתק מהרבי אל הרבי נ"ע והי' כתוב שם הנוסח. ואמר הרמ"ש שליט"א שגם הוא ראה פדיון כזה. וקשה לו על שניהם, בשביל מה צריכים לכתוב הסכמה ולהתערב בהענינים של הרבי, אולי רוצה הרבי לקחת את ההשפעה ממקום נעלה יותר, צריכים לכתוב ולבקש ברכה שהרבי יתן ברכה...